



Escolma de poemas e microrrelatos del Eo-Navia

A^XUNTAR

1.

Penácaros

Con nativas roupas
de cuarzo, micas, gancellas,
érguese el pico da serra,
abrazándonos silencioso.
Guarda consigo resollos
de duros e honrados traballos
de mulleres e homes
torrando, xelando,
entre feixes acarretados.
Agora, más solitaria,
abeirando calma e belleza
anouga pasado, presente
e futuro desta terra.

Marta Ledo Jardón

2.

Ás veces teño saudade das fontes.

A fonte de Suaviña. El manancial fluíndo por baxo da cerca del horta. Remansábase calado á beira del prado, nel fondo dúa gruta vertical, pedra sobre pedra. Había que encrequenarse pra encher a botella pouco a pouco, sempre a rentes, pra non turbiar el auga nin molestar ás sapalingresas que vivían alí.

A fonte del Capitán, secreta e caprichosa. Oculta na espesura entre brizas folgueiras, cómplices del sou escuro frescor. El auga esvaraba por riba da roca arregueirando el verdín, agás el pequeno chorro que brotaba, condo quería, del pipelo de madera. Soño algúas noites coa fonte dos Rocíos, que nacía

entre el herba, aberta al nordés. As súas augas avanzaban a xeito por as penas pizarrosas da vaguada pra acabar caendo núa greta, estreita e fonda presa asolagada ás veces por as ondas impetuosas e salgadas dun mar que se espurría asta dar con ela.

Renembro tamén certos pozos. Máis que os de arco, os de caperuzo. Caperuzo de pedra, mandil metido e brocal terciado. Nel medio da porta, as pequenas aberturas circulares, nariz por a que respira el pozo. Xirar a caravilla pra despois asomarse al abismo húmedo e sombrío, silencioso asta que collemos el balde, termamos da corda e lle deixamos ir por a roldana. En segundos, un trallazo sacudirá el auga, aló nel fondo. Énchese el balde, e súbese. Fóra espera a luz toda, e a garrafa que recibirá -de e pra nosoutros- a vital transfusión.

Gustaríame pedirlles perdón por telos esquecido. Por telos abandonado, derribado, cegado, pechado ou ignorado, humildes fontes e pozos que nos quitaron a sede, nos lavaron, nos refrescaron, nos mantuveron con vida.

Recórdolos agradecida e invoco a Coventina, deusa celta das augas, pra que siga protexendo os nosos manantiales.

Paloma García Méndez

3.

Polas carballeiras
íbamos ós arandos
pois había arandeiras
por entre os carballos.
Ou íbamos ó Bruxal

ou íbamos á Pena,
pois éranos igual
pasar sin merenda.
Qué ben o pasábamos
os nenos daquela
apañando arandos
pola carballeira.

Alberto Calvín Corredoira

4.

Tempo de chourizos

Con perdón...
Al rico chourizo
colgado na cana
cheirando a gloria,
que quita as penas
con viño e fogaza.
Chegou el inverno,
caléntase a casa,
pero non hai medo
si el frío amenaza
porque, como de costume,
fixeron matanza.

Que veñan as neves,
que temos pitanza!

Rosa Cortizo

5.

#aguerradetroia

-Cincuenta pavos a que gano eu!

Pasaban os días apostando. Coa Nintendo; xogando al mus; condo adiviabán as palabras del xogo de moda esa temporda, el WORDLE; asta xogando al parchís e al xadrez. Mesmo condo se guasapeaban, acababan apostando sobre cualquier cousa que lles dese pé na conversación.

-Trato feito!

Así comenzaron a nova contendida.

E condo xa llevaban un par de días de retos, ganando un, perdendo el outro e viceversa, a madre díolle:

-Héctor, Aquiles, deixádeivos de tanta liorta, de tanto xogo e tanta zarapallada que inda ides acabar mal!

Begoña Martín Acero

6.

El toupo

Había uha vez un toupo que saltupiaba baxo a terra por longas e embolortadas galerías que a súa familia esfuracara en muitos anos de traballo. Tan pronto engataba pra os pisos de riba como baxaba ás bodegas e para ello cuase non lle fía falta ver. En realidade vía mui pouco pois os toupos tein os ollos cativos e con muita miopía.

Un día enfilou un corredor descoñecido e seguiu viradando sen fer caso a un compaño que lle berraba:

-Alto! Para! Ese corredor vei pra fóra e é perigoso!

Sen fer caso ningún, el toupo seguiu el sou camín ata que se atopou dentro dun montón de terra e cuito inda caliente. Ergueu el focico pral alto e a lluz del sol que rellumaba como se foran rellustros féxolle pechar os sous pequenos ollos.

Condo os abriu outra vez, nada máis un pouquín para que el sol non llos queimase, viu como úa cousa forte e grandúa se lle vía enriba.

El llabrador deulle dúas ou tres cotuadas cúa eixada e dixo mentres lo remataba:

-Toupos! Sempre estarabouzándezome entre el cebollo.

Quique Roxíos

7.

nunca escuitei á mía vola
dcir
as palabras
estados unidos,
ciudadanos,
crisis.

tampouco la escuitei nunca
queixar.

Miguel Rodríguez Monteavarro

8.

As auguas del Navia ledas,
musicales, bullangueiras,
na procura del pai mar
chuchan teixos e llameiras. (...)

Toño Núñez

9.

Paco de Robaín

In memoriam

Nunca saíches do pobo,
nunca tiveches a cobiza
de coñecer mundo,
mais fuches dono dun mundo
ó que nunca terá acceso

a caterva de modernos.

Nunca.

Ti ensináchesme

o que ninguén me ensinara:

os pulos do monte Sartán,

o camiño a Trasdacorda,

o vello carballo da Granda...

Ti ensináchesme a botar en falta

ós que aínda non emigraron.

Ti ensináchesme a dicir

a i-auga, a i-alma e xamais

esquecerei de que maneira

co merlo na mirada.

Avó, fagamos un pacto

-xa é hora de podar

o alpendre do inverno-;

avó, se ti soñas comigo

 e eu soño contigo,

hemos de atoparnos

no mesmo soño:

 ti falando

de vellos albeites

e asistindo á miña festa

de bicos e brincas...

E cando alguén me pregunte
onde queda Robaín,
direille que se lle dá a volta ó mapa,
atopará o casarío
no centro do mundo.

Héctor Acebo Bello

10.

Esta mañá despertei asustada
tían úa discusión as andolías;
debía ser grave, moito reñían.

A noite foi peor.

As curuxas debatían tamén,
non sei se no avesio ou no nacente,
¡¡quen sabe que tempo vai facer...!!

Os días aquí son toditos iguales,
a niebla siempre baxa hasta onde quer,
a tronar siempre empeza por Grandas,
miro a Semieira e séntome,
cara a mía Galicia amada,
para ver el sol morrer.

Esto, que dixen que nun cambiaba por nada,

cambio sí, todo,
por agrandar este pedacín perfecto de mundo
e traer a él, a quen o sepa querer.

Mónica Pérez Llenderrozos

11.

Un tolo

Al cabo vas erguéndote da cama pra empezar el día, inda poendo os últimos argumentos pra non dar un paso, pra non ter que alentar outra xornada máis. Arrastrando os pés, achégaste á cocía e miras apallolado el que acabas de descubrir: polo que se ve, tamén el leite se pode cuallar na noite de todos os Santos. Queres untar manteiga rancia, pero el pan ta más magorento que onte: ¡Outro día, Manuel, que quedas sen a parva! Entusiñando, apuras úa copa de país. Sintes laparadas no botelo, no peito, por todo el corpo, que debullan estertores de cova, mais xa tu os sofocas con dous papados fríos de café de borras, mentres pensas: ¡é ben triste tar tan probe!

Andas pola corrada cuase encoiro bucando a guillada. ¿Pra que a queres, ouh, se xa non tes bois? Coa camisa mal sometida aos calzois de pana, en galochas e sen escarpíos, vas baxando os pasos de louxa que dan á horta. Aluado, empezas a condenar que el aire da noite tirou as sebes, que arrevolcou el centén e que a palla brillada non hai Dios que a malle. E a xente volve a salmodiar monotonamente que é ben triste tar tan tolo.

Volves pra a casa aneciando, arrenegando de todas as virxes e santos, maliciando en novo idioma delirante: xestos incomprendibles, ditos disparatados, miradas desorbitadas e fulminantes de raio iracundo. ¡Anda prá casa, chambrón, asustavellas, divirtenenos! Péchate dentro con cinco chaves e sete caravillas. Que non te vexan: ¡elos non saben qué duro é vivir tan solo!

Xosé Carlos Álvarez Blanco

12.

Berrar nel monte

E que esperades de min?

Estranxeiro na mía terra.

Escondendo linguas

didos

soños

como as mancaduras del leproso

que tapa el terrible secreto que lo condena.

Que esperades de min?

Morto del medo dos covardes

condo pasades ondiando bandeiras,

rompendo cristales,

levando xudeos aló ben lonxe.

A aquellos países estraños
onde a terra non pesa embaxo dos pés,
onde a terra pesa enriba das cabezas.
Afuxo dos vosos ollos,
non vaia ser que sepades
os meus secretos e me acusedes coel dido.
Bruxa! Bruxa! Bruxa!
Que esperades de min?
Orfo de patria.
Orfo de futuro.
Orfo de vosoutros, meus verdugos vecíos.
Que esperades?, decídeme.
Que esperades?
Senón que me erga en rebeldía berrando.
Berrando nel monte, si, pero berrando.
Mala soledade sufriría se tamén eu mesmo me
abandonara.

Moisés Cima

13.

Ribeiras del Eo

Nas ribeiras del Eo

eu canto este cantar:
canto pa aliviar as penas nacidas,
canto pa engañar el ansia,
canto por aventar ideas que salen de min,
canto á lixeireza del alma.

Eu son filla del Cantábrico,
veño das tribus del mar.

Xa nun teño muito máis que contarvos
senón a mía vida extrema
e que canto pa ter salú,
e darvos a que me queda.

Uxía Pedreira

14.

Á marxe do nome

Non é doado
percorrer aínda
as rúas de Katowice
nin o teu xogo de pasos
polos sendeiros do lobo gatún
dos Cárpatos azuis.

E eu quero
Xa estou cansa de esperar os autobuses roibos
que non te traen de dentro
(é quizais que esqueciches onde vivo)
Xa estou cansa de dar o teu nome ao ar
e que prefira encadearse nas árbores
que traerte xunto de min.

O teu nome é leite e ponte
e balalaika que só acouga para bicar
a ledia cor branca das mozas eslavas.

Victoria Veiguela

15.

Vaso vai vaso ven viño verbena
San Xosé Taramunde 1980
a Manolo de Lucas fóselle das maos agora durme
retorto nos asentos traseiros dun Simca
“dai de mamar que tien fame cantai suavín que tien
sueñu”
a cinta de Víctor Manuel canción vai canción ven acabou
a verbena
San Xosé Taramunde 1980 serán as dúas da mañá
a Pacita de Ferreiros que é aínda inocente non lle

queda outra que esperar
morta de frío no asento do copiloto dun Simca
“poni la albarda a la burra vamos marchar d'esti pueblu”
ronquido vai friaxe ven Víctor Manuel canta seguido as
mesmas cinco canciois
San Xosé Taramunde 1980 van dez voltas de cinta
Manolo de Lucas e Pacita de Ferreirous nun Simca falan
baixiño
él dice dame voltas a cabeza ela dice un día hei sacar o
carné de conducir
“y vámonos lexos cuantu más mejor que Herodes ta
llocu y nun tien razón”.

Pablo Trabadelo

16.

Inda me fala
a querida figueira
daqueles tempos.
*

Buscando el verde
nel méiz sentou a brisa.
Tará cansada.
*

Pulsan os múa xeles
el teclado del río.
Que de mensaxes!

Santi Somoza Pardo

17.

As augas de Inglaterra

Podo ter os ollos pechados moito tempo e saber exactamente onde estou pasando a man polo cabelo despois de lavalo.

Quédanme entre os dedos restos de auga lisa ou enguedellada ou clara ou escura.

Creme se che digo que son experta en mesurar e ponderar as propiedades de todas as augas do mundo.

Eva Moreda

18.

Decepciois (II)

É posible

que nun nos entendamos.

É posible

que nun nos falemos.

É posible

que nun volvamos a vernos.

É posible

que naufraguemos.

É posible

que escoremos

e se rompan
as trabas del chalano.
É posible que nun volvamos a querernos.

Irma García Fernández

19.

A inocencia da lingua

A maioría das veces é a Terra onde naces ou onde viviche a que forma parte dun xeito especial da túa propia vida, é esa Terra que el envolve todo. Desde neno mamei el leste lugués, un tempo muito diferente al de agora e que sei que nunca volverá. Nacín núa aldea na que non había cabazos, senón horros asturianos, nos primeiros tempos era imposible que lle dese importancia a aquel feito. Pouquín a pouquín fun medrando, a relación coa familia materna fízose cada vez más intensa e eran os avolos os que marcaban el xeito de vivir nuha sociedade fortemente tradicional.

A mía curiosidade por saber facíase cada vez maior, sempre me prestou saber das mías orixes, preguntaba e preguntaba e aparecían apelidos que compartían uha raia entre terras que non separaba nada, eran os Ron dos Ozcos, os Rocha, os Aenlle, os Sierra de Santiso e tantos outros. Daquela e inda hoi non existía tal raia, os vales continuaban e as familias relacionábanse luitando contra os montes e as fragas. Pra eso valían os camíos que rodeaban as veigas dos ríos ou cruzaban as serras polos cordais. Eran tempos de andar a cabalo ou a pé,

que podían durar más dun día pero siempre se chegaba al destino.

As feiras de Taramundi, onde meu tío nos acollía, representaban pra un pícaro uha xeira nova, así vin facer desde a primeira inocencia as navallas e os cuitelos e ver funcionar os mazos e os molíos. Enchíame de paisaxe, de serras bravas onde a uz reinaba, das ozcas entre montañas, de regueiros a montois, dun ceo muitas ocasiois gris, de leiras en abertal, de cortíos con abellas, de semieiras caendo desde os penedos, de teitos de palla de centén, de abanigar el vento as árbores, de tantas e tantas cousas.

Daquela el mundo interior dos homes e mulleres era más rico, contábanse contos, lendas, bulía a xente e con ela tamén os nenos. Comencei a conocer os animais, as árbores e as plantas. A mía Terra, cavilaba eu que era mui rica, que non existía outra que tivese tantos carballos, acívros, ameneiros, binteiros ou especialmente sofreiras ou érbidos. Tería na vida que ser forte como un boxe.

Pero el destino xoga de xeito distinto, despós de encherme de lama, augua e vento, este levaríame a outras terras na rodeada. Eran terras de mar, de ría, de lanchías, de botes, de mariñeiros, doutros olores, doutras xentes...

Xa non era a aldea del interior, xa era uha vila mariñeira, de casas feitas na pedra que se adentraba no mar, onde a iglesia coel sou lousado azul negro cofaba el ceo gris, era el Castropol das familias distinguidas pero tamén das humildes que ganaban el pan salindo todos os días cos barquíos fóra da ría, eran as mariscadoras de aguillolos e carneirolos, de redeiras.

Inda así conseguía desde a casa ver a ría, os barcos pasar, peró tamén as vacas pacer nos prados. A xornada diaria pasábase praticamente na escola, nesas escolas onde os pupitres eran de madeira, con tinteiro de louzo, con neníos que viñan de lonxe, de zonas que eu escribía na mía libreta peró que non sabía nin situar nun mapa. Sabía que muitos delos cerca das súas casas iban a cabalo ou a pé varios quilómetros, eu víalo como parte dun mundo desprotexido e inocente.

Al ameicer sabía que elos estaban alí, sempre me acordarei como me ataban os amallolos dos zapatos cuando choraba ou cuando poíamos figurías na terra cubertas con cristais. Se cuadra os veraos eran a estación más leda pra un neno ou un rapaz, había outros olores, a escola tía outro aspecto, as corredoiras enchíanse de silvas e el sol brillaba sobre as moreiras del patio. Eran inlatres de praia, de area, de castelos que se desfacían, de augua salgada del Cantábrico, de paseos á Veiga, á beira del Suarón.

Sabía que fóra daquela vila que me facía enreizar, había outros mundos, uha lingua que unía, que non xebraba nada e que servía pra que a xente expresase nela os sous sentimentos, el sou amor e tamén el sou odio.

Eran tempos de montes guardados, de ríos con truitas, de terras de laboría, de traballo forte, de leiras semadas de centén e méiz, de recolletas de ouca nos ribeiros del mar.

Casas con teito de palla, carros con rodas cantareiras, mulleres enlutadas de negro, de mariñeiros, ferreiros, arrieiros, costureiras, xastres... Muitos emigrarían, us mui lonxe, prás Américas, outros a Europa e os más delos ás minas e fábricas da Asturias central, a Barcelona ou a Euzkadi.

A mía familia non foi tampouco uha excepción, a emigración pra outros lares produciuse nuha das etapas más sensibles, na adolescencia. Sendo xa rapaz decatábame que meus pais falaban uha lingua e fóra ouguía outra, e así comenzaba a amar uha lingua que traspasaba fondamente el río Eo, que sabía que cruzaba mesmo el Navia e que uhas serras facían fronteira con outra xa distinta, que desde tempos vellos el galego non era solo patrimonio de Galicia senón da Nosa Terra, da comarca más occidental das Asturias, del Eo-Navia.

(...)

(Carlos Xesús Varela Aenlle)



2024

Este librín contén textos poéticos e narrativos de autores e autoras del Eo-Navia escolmados de *Literatura Galego-asturiana. Poesía, Prosa, Teatro*, de Xoán Babarro, Suso Acevedo e Rita Bugallo (Edición: da Universidade de Vigo. Servizo de Publicacións) e contén tamén textos de outros libros publicados e textos indéditos.

Vei acompañado dun “Librín-sonoro”, en formato Cd gravado por Edita Nogueira Tallón.